

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 22 lutego 2021 r.

ZP-NKWR.431.2.1.2021.PSZ

Pani
Anna Kozłowska
Kierownik
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Zawidowie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 25 – 26 stycznia 2021 r., na podstawie art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy Piotr Szafarowicz – główny specjalista i Emilia Molska-Kaźmierczak – inspektor wojewódzki z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu przeprowadzili zdalnie kontrolę kompleksową w trybie zwykłym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie, zwanego dalej „Ośrodkiem” lub „MOPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 25 stycznia 2021 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 21 grudnia 2020 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na I półrocze 2021 r.

W okresie objętym kontrolą funkcję Kierownika Ośrodka pełniła pani Anna Kozłowska – odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach. W wyniku przeprowadzonej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowością, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny. Możliwą przyczyną stwierdzonej nieprawidłowości i uchybień było nieprzestrzeganie lub niewłaściwa interpretacja przepisów ustawy.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli Ośrodka pod numerem 1. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie przedłożonej dokumentacji dotyczącej

organizacji systemu pracy z rodziną, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe i zatrudnienie pracowników oraz oświadczeń złożonych przez kierownika Ośrodka.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawidowie jest jednostką organizacyjną i budżetową Gminy Zawidów. Bieżącą działalność Ośrodka, w okresie objętym kontrolą, określał Regulamin organizacyjny wprowadzony w życie zarządzeniem nr 02.2016 Kierownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie z dnia 1 marca 2016 r., zmienionym zarządzeniem nr 06.2019 Kierownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie z dnia 30 grudnia 2019 r. Treści § 5 ust. 1 oraz § 12 wyżej wymienionego Regulaminu wskazywały, że Ośrodek zobowiązany był do realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (*dowód: akta kontroli str. 21 – 29*).

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Na dzień kontroli w Gminie Zawidów nie było gminnego programu wspierania rodziny, co stanowi nieprawidłowość. Ostatni program został przyjęty uchwałą Nr XXXX/204/2018 Rady Miejskiej w Zawidowie z dnia 24 maja 2018 r. w sprawie Programu Wspierania Rodziny Gminy Miejskiej Zawidów na lata 2018 – 2020. Kierownik Ośrodka złożył do akt kontroli oświadczenie, w którym poinformował, że w okresie od 14 grudnia 2020 r. do 5 stycznia 2021 r. projekt programu wspierania rodziny na lata 2021 – 2023 przekazany był do konsultacji społecznych, w wyniku których nie wniesiono żadnych uwag i zastrzeżeń. Projekt programu zostanie złożony na posiedzeniu Rady Miejskiej w Zawidowie w dniu 28 stycznia 2021 r. celem podjęcia stosowanej uchwały. Zobowiązuje się kierownika Ośrodka do powiadomienia organu kontroli o realizacji obowiązku art. 176 pkt 1 ustawy (*dowód: akta kontroli str. 15 – 20, 38*).

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy, za organizację i prowadzenie pracy z rodziną odpowiedzialna jest gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania. Mając na uwadze powyższe, w okresie objętym kontrolą, mieszkańcy gminy, w tym rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, mogły korzystać z konsultacji i poradnictwa terapeuty w Punkcie Konsultacyjnym w pierwszą i ostatnią środę miesiąca w godzinach od 15:30 do 17:30. Punkt Konsultacyjny mieścił się w siedzibie Ośrodka przy pl. Zwycięstwa 21/22. Z uwagi na stan pandemii terapeuta udzielał pomocy telefonicznie. Po uprzednim powiadomieniu i zachowaniu reżimu sanitarnego możliwy był również bezpośredni kontakt z terapeutą. We współpracy z terapeutą pomocy udzielali również pracownicy socjalni Ośrodka, asystent rodziny oraz, w przypadku

dzieci, pedagodzy szkolni i specjaliści z Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Zgorzelcu (*dowód: akta kontroli str. 39*).

Gmina Zawidów, poprzez pracowników Ośrodka, oraz w ramach obowiązku zapewnienia osobom potrzebującym terapii i mediacji, miała możliwość kierowania zainteresowanych na terapię małżeńską prowadzoną w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej lub terapię rodzinną prowadzoną w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu (*dowód: akta kontroli str. 40*). W okresie objętym kontrolą ze względu na brak zgłoszeń i potrzeb Gmina Zawidów nie zapewniała wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych.

W związku z komunikatem Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 12 marca 2020 r. w sprawie przeciwdziałania zagrożeniom związanym z COVID-19 od dnia 16 marca 2020 r. do odwołania, zawieszono udzielanie osobistych porad prawnych w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej funkcjonujących na terenie powiatu zgorzeleckiego. W powyższym okresie porady prawne udzielane były wyłącznie telefonicznie lub mailowo. Kierownik Ośrodka w złożonym oświadczeniu poinformował, że osoby potrzebujące pomocy prawnej wysyłały drogą elektroniczną do Starostwa Powiatowego w Zgorzelcu prośbę o możliwość skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, zawierającą oświadczenie o braku możliwości poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Po spełnieniu powyższych wymogów, osoba oczekiwała na wyznaczenie terminu porady wraz z numerem telefonu prawnika (*dowód: akta kontroli str. 41*).

Gmina Zawidów nie zapewniała wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez organizowanie grup wsparcia, ze względu na brak zgłoszeń i rozpoznanych potrzeb. Grupy wsparcia dla osób uzależnionych i osób doznających przemocy domowej prowadzone były przez Poradnię Leczenia Uzależnień w Zgorzelcu (*dowód: akta kontroli str. 42*).

W okresie objętym kontrolą w Ośrodku zatrudniony był jeden asystent rodziny. Praca asystenta nie była łączona z obowiązkami pracownika socjalnego na terenie gminy, jak również asystent nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Gminę, co zgodne jest z art. 17 ust. 2 – 4 ustawy. W okresie od dnia 1 stycznia 2020 r. do dnia kontroli wsparciem i pomocą asystenta objętych było 14 rodzin, w tym cztery asystentury zostały już zakończone. Najczęściej występującymi problemami w badanych rodzinach była niewydolność wychowawcza, zaniedbania opiekuńcze, podejrzenie stosowania przemocy oraz uzależnienie od alkoholu.

Na podstawie losowo wybranych akt zawierających dokumentację pracy asystenta z rodziną, dokonano oceny prawidłowości i zgodności realizowanych zadań z wymogami określonymi w ustawie i stwierdzono, co następuje:

- a) zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy, w każdym badanym przypadku pracownik socjalny Ośrodka sporządzał wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych z powodu np. niepokojących informacji uzyskanych ze środowiska, a także na wniosek osoby zainteresowanej;
- b) zgodnie z art. 11 ust. 2 i 3 ustawy, pracownik socjalny niezwłocznie po sporządzeniu oceny sytuacji osoby lub rodziny, formułował w wywiadzie środowiskowym wniosek do kierownika Ośrodka o przydzielenie rodzinie asystenta;
- c) zgodnie z art. 11 ust. 4 ustawy, kierownik Ośrodka wyrażał zgodę na przydzielenie rodzinie asystenta, wskazując jednocześnie termin rozpoczęcia współpracy. W przypadku objęcia rodziny asystenturą na polecenie sądu, powyższa procedura nie miała zastosowania;
- d) zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy, każda z badanych rodzin podpisała zgodę na podjęcie współpracy z asystentem na druku własnym Ośrodka. Dokument wskazuje nieaktualny publikator ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który winien być aktualizowany zgodnie z obowiązującym stanem prawnym;
- e) zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy, asystent winien dla każdej rodziny opracować i realizować „plan pracy z rodziną”. Oceniane plany zawierały informacje o zakresie realizowanych działań z rodziną oraz przewidywanych efektach. W planach nie zostały określone terminy realizacji działań, a tylko użyto sformułowania typu: „na bieżąco”, „systematycznie” lub „wg potrzeb”. W jednym przypadku plan pracy z rodziną nie został wdrożony, gdyż rodzina wyprowadziła się z terenu gminy Zawidów przed jego sporządzeniem;
- f) zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, asystent winien dokonywać okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej niż co 6 miesięcy i przekazywać ją do akceptacji kierownika Ośrodka. We wszystkich badanych sprawach, z wyjątkiem rodziny, która opuściła gminę Zawidów, asystent terminowo dokonywał oceny sytuacji rodziny wskazując, które działania zostały zrealizowane lub nie. Kierownik Ośrodka podpisywał zapoznanie się z treścią dokumentu potwierdzającego dokonanie okresowej oceny sytuacji rodziny sporządzonej przez asystenta;
- g) zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy, asystent rodziny po zakończeniu pracy z rodziną monitoruje i dokumentuje jej funkcjonowanie. W dwóch przypadkach zakończenia asystentury została sporządzona ocena końcowa rodzin. Nie prowadzono jednak monitoringu, ze względu na opuszczenie terenu gminy Zawidów.

Asystent rodziny dokumentował swoją pracę w postaci „Karty pracy asystenta z rodziną i na jej rzecz”. Karta prowadzona w okresach dwumiesięcznych, zawierała dane dotyczące daty i miejsca spotkania lub kontaktu z rodziną, opisu wykonanych zadań oraz uwag asystenta (*dowód: akta kontroli str. 44, 61 – 157*).

Na podstawie art. 29 i art. 31 ustawy, rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych może być objęta pomocą rodziny wspierającej, która przy współpracy asystenta rodziny, pomaga w opiece i wychowaniu dzieci lub prowadzeniu gospodarstwa domowego. Kierownik Ośrodka oświadczył, że w okresie objętym kontrolą, rodziny objęte asystą nie wyrażały zainteresowania podjęciem współpracy z rodzinami wspierającymi. Wobec powyższego nie podejmowano działań mających na celu ich pozyskanie (*dowód: akta kontroli str. 43*).

Mając na uwadze brzmienie art. 176 pkt 3 lit. c ustawy, kierownik Ośrodka poinformował, że na terenie gminy Zawidów nie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ze względu na brak odpowiedniej bazy lokalowej oraz ograniczone środki finansowe. Gmina nie zlecała również tego zadania w trybie art. 190 ustawy. O braku realizacji przez Gminę Zawidów zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsc dla dzieci, organ kontroli powiadomi Burmistrza Miasta Zawidów odrębnym pismem.

Zgodnie z art. 176 pkt 5 i art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości 10%, 30% lub 50% wydatków na opiekę i wychowanie w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka lub średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Na dzień kontroli 25 dzieci pochodzących z gminy Zawidów umieszczonych było w pieczy zastępczej, w tym 14 dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej i 11 dzieci w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. Na podstawie losowo wybranych not księgowych (nr 59/2020 z dnia 22 kwietnia 2020 r., nr 101/2020 z dnia 6 lipca 2020 r. i nr 174/2020 z dnia 18 listopada 2020 r.) wystawionych przez Powiat Zgorzelecki i obciążających Gminę Zawidów odpłatnością za wydatki poniesione na dzieci umieszczone w instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej, potwierdzono realizację obowiązku wynikającego z przepisów ustawy (*dowód: akta kontroli str. 35 – 37*).

Art. 179 ust. 1 ustawy nakłada na wójta obowiązek złożenia radzie gminy sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawienia potrzeb

związanych z realizacją tych zadań, w terminie do dnia 31 marca każdego roku. W praktyce kierownik jednostki organizacyjnej gminy realizującej zadania z zakresu wspierania rodziny jest odpowiedzialny za przygotowanie projektu sprawozdania. Kierownik Ośrodka złożył do akt kontroli oświadczenie, że zgodnie z poleceniem służbowym Burmistrza Miasta i Skarbnika Gminy Zawidów był zobowiązany do sporządzenia jednego zbiorczego sprawozdanie z działalności i wykonania budżetu Ośrodka w Zawidowie. Złożony do akt kontroli dokument zawiera informacje dotyczące kosztów pracy asystenta oraz kosztów pobytu dzieci z gminy Zawidów w pieczy zastępczej. W ocenie organu kontroli powyższy dokument nie zawiera sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny (tylko ich koszty), jak również nie przedstawia potrzeb związanych z ich realizacją w roku następnym. Uznaje się to za uchybienie konieczne do wyeliminowania. W sprawozdaniu, o którym mowa w art. 179 ust. 1 ustawy, należy uwzględnić wyżej wymienione zagadnienia (*dowód: akta kontroli str. 30 – 34, 45*).

W okresie objętym kontrolą, zadania z zakresu wspierania rodziny wykonywało w Ośrodku czterech pracowników, w tym trzech pracowników socjalnych i jeden asystent rodziny. Na podstawie złożonego przez kierownika Ośrodka do akt kontroli wykazu kwalifikacji zawodowych wyżej wymienionych pracowników, stwierdza się zgodność ich zatrudnienia z wymogami kwalifikacyjnymi określonymi w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz, w odniesieniu do pracowników socjalnych, w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.) (*dowód: akta kontroli str. 46 – 50*).

Zgodnie z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy, Gmina winna zapewnić możliwość podnoszenia kwalifikacji i kompetencji zawodowych asystentów rodziny poprzez finansowanie ich udziału w stosownych szkoleniach. Do akt kontroli złożono kopie certyfikatów i zaświadczeń potwierdzających udział asystenta rodziny w licznych szkoleniach organizowanych m. in. przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej we Wrocławiu, jak również organizacje pozarządowe działające w obszarze wspierania rodziny (*dowód: akta kontroli str. 51 – 60*).

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawidowie, w ramach zadań zleconych gminie z zakresu administracji rządowej, realizował programy rządowe, m. in. „Dobry start”, „Rodzina 500 plus”, „Karta Dużej Rodziny”, „Za życiem”, czy „Posiłek w szkole i w domu”.

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie stwierdza się następującą nieprawidłowość oraz uchybienia:

- 1) w planach pracy z rodziną nie zostały określone terminy realizacji działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych;
- 2) gminny program wspierania rodziny nie został przyjęty do realizacji w terminie;
- 3) sprawozdanie, o którym mowa w art. 179 ust. 1 ustawy, zawiera informacje tylko o kosztach realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny poniesionych przez Gminę Zawidów.

Wobec stwierdzonej powyżej nieprawidłowości w działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie, wydaje się zalecenie pokontrolne:

- 1) Określać w planach pracy z rodziną termin realizacji działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych.

Podstawa prawna: art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.).

Termin realizacji: na bieżąco.

Pouczenie:

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.). W terminie do dnia **15 marca 2021 r.** kierownik jednostki podlegającej kontroli winien powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji zaleceń, uwag i wniosków przedstawionych w niniejszym wystąpieniu.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Danuta Zawilla
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
(kierownik komórki do spraw kontroli)

Andrzej Kiepski
(przewodniczący zespołu inspektorów)

E. Marszałek
(członek zespołu inspektorów)

